

Borah v direktnem občevarju z Moskvo

Vpraša je za informacije glede židovskih duhovnikov in jih tudi dobil. "Bezbožniki" odgovorjajo na napade. Nekaj čez 3000 cerkva zaprtih

Washington, D. C. — Senator Borah je zadnjo soboto brzojavil direktno Maksimu Litvinovu, komisarju zunanjih zadev v Moskvi, proseč ga, naj ga informira, kaj je resnice na vesteh, da je bilo šest židovskih rabinov (duhovnov) obojenih na smrt v Minsku. Borah je pojasnil, da je bil ta njegov korak neoficielen, zato ni obvestil državnega departmanta o kablogramu.

V nedeljo je Borah dobil kratak, a uljuden odgovor iz Moskve. Litvinov mu je odgovoril, da ni bilo nobene smrtne obsodbe in da so bili vsi aretirani rabin, razen treh, izpuščeni iz zapore. Proti pridržanim trem se bo vršila sodna obravnava prihodnji mesec. Litvinov je tudi pojasnil, da rabin niso bili prijeti radi vere, temveč radi protisovjetskih komplotov.

Moskva, 24. febr. — Emelijan Jaroslavljski, predsednik organizacije "bezbožnikov" (ateistov), ki šteje 1,200,000 članov, je objavil dolg in sarkastičen odgovor papežu v Rimu, angličanskemu nadškofu v Londonu in raznim cerkvenim glavarjem v drugih deželah glede njihovih protestov proti zapiranju cerkva v Sovjetski uniji. Jaroslavljski, ki je tudi član kontrolnega odbora komunistične stranke in ena visokih glav v sovjetski vladi, je dejal, da je organizacija "bezbožnikov" prostovoljna in propaganda je njeno edino oržje. Organizacija ne more storiti nobenega koraka proti duhovščini ali cerkvi sploh na svojo pest in vsaka cerkev je zaprta le na željo in sklep večine delavcev ali kmetov v prizadetem kraju.

"Rimski papež nam očita, da smo z vero vred izgubili moralo in srce," piše Jaroslavljski. "Vse mu svetu znano dejstvo pa je, da so brezbožni boljševiki z riskiranjem svojega lastnega življenja rešili fašista, generala Nobile, da ni s svojimi tovariši vred zmrl na ledenem morju. Vsakdo lahko primerja obe morali: fašistično katoliško in ateistično komunistično, in našel bo, da je naša boljša. In kdor pozna zgodovino, lahko ve, da zgodovina rimskega papeštva vključuje največje zločine, kar je bilo kdaj izvršenih proti človeštvu."

Jaroslavljski je tudi obelodanil sledeče številke glede zaprtih cerkva v Rusiji od začetka revolucije do danes. Ko je izbruhnila revolucija pred malo več kot dvajsetimi leti, je bilo v Rusiji okrog 50,000 cerkva, sinagog, mošej in drugih svetilšč. Od teh je v enajstih letih zaprlo vrata 2000; v letu 1929 je bilo zaprtih 1370. Skupaj 3370. Od 1370 zaprtih v prejšnjem letu je bilo 1119 krščanskih cerkva, 126 židovskih sinagog, 124 muslimanskih mošej in ena kalmiška kapela. Večina zaprtih cerkva je bila pretvorjena v kulturne in otroške zavode, ostale so pa postale elektrarne, tovarne, bolnišnice, restavracije, gasilne postaje in žitnice.

Moskva, 24. febr. — Rdeča armada je večerj praznovala dvanajsetnico svojega obstanka in pri tej priliki so bile v Moskvi velike slavnosti. Poveljniki rdeče armade, predvsem vojni komisar Vorosilov, so pozivali delavce in kmete, naj bodo dobro pripravljene, kajti ves kapitalistični svet se oborožuje proti sovjetom.

London, 24. febr. — Protesti angličanske duhovščine proti protisovjetski kampanji v Rusiji so spravili angliško delavsko

Nov sladkor brez tolsčee delajo iz bombaža

Atlanta, Ga.—Dr. Charles H. Herty, bivši predsednik American Chemical Society, je 21. t. m. razstavil v tujajšnjem Georgia Press Institutu nove vrste sladkor, ki ga kemiki proizvajajo iz bombaža. Sladkor je okusen in dober kakor navaden sladkor, nima pa v sebi nobene maščobe. Človek ga lahko povzije kolikor hoče, pa ne bo radi tega nič debelejši. Novi sladkor se že producira v komercialne svrhe in pride kmalu v vsako grocerijsko prodajalno.

Arretacije brezposelnih v Pontiacu

Policija namenoma terorizira delavce, da ne bi uprizorjali protestnih shodov

Pontiac, Mich. — (F. P.) — Deset nadaljnjih arretacij brezposelnih delavcev je bilo izvršenih po policiji v tem mestu. Od časa prve demonstracije pred tovarno General Motors Co. je bilo aretiranih 22 delavcev. Med zadnjimi je tudi Jack Sachel, distriktni organizator komunistične stranke.

Philip Raymond, tajnik Unije avtnih delavcev, ki je bil nekaj časa na prostem, je bil te dni ponovno vržen v zapor. Policaji so ga pretepli, ker je ugovarjal arretaciji. Raymond bo prišel pred sodišče na obtožbo kršenja zakona proti kriminalnemu sindikalizmu. Fred Beal, ki je bil obojen v Gastoniji na 20-letno ječo, se še vedno nahaja v zaporu v Pontiacu.

Uradniki delavskih unij vidijo v teh arretacijah terorizem policije, ki hoče s silo potlačiti demonstracije brezposelnih avtnih delavcev. Radikalni elementi v tem mestu se pripravljajo na drug velik protestni shod 27. februarja.

Japonska vlada zmaga pri volitvah

Tokio, 24. febr. — Končano štetje glasov oddanih 20. februarja pri volitvah poslancev za novi japonski parlament je pokazalo, da je konservativna stranka "minseitō" ki je zdaj na krmilu, dobila 273 mandatov ali okrog 80 poslancev večine nad vsemi drugimi strankami v zbornici. Opozicijska stranka "seijukai" ima 174, proletarska stranka 5 in ostale grupe 14 mandatov.

Nasprotnik delavstva dobil važno pozicijo

Protij njegovemu imenovanju v meddržavno trgovsko komisijo so nastopili organizirani železničarji

Washington, D. C. — (F. P.) — Po večurnem zaslišanju pred senatnim odsekom za meddržavno trgovino, je odsek potrdil imenovanje Hugh Taita članom meddržavne trgovske komisije. Protij potrditvi je nastopila železniška bratovščina iz Knoxville, Tenn., ker je bil Tait v službi Southern Railway družbe kot glavni pravni svetovalec. Imel je tudi tesne zveze z General Electric in premogovnimi družbami, katere je večkrat zastopal pred sodišči.

Tait je na zaslišanju pred senatnim odsekom izjavil, da ni nikdar nastopil proti železničarjem v vlogi zagovornika železnice, kadar je bila pred sodišči zadeva tikačja se odškodninskega zakona. Dejal je, da ga je za to mesto priporočil Hooverju senato McKellar, na katerega se je bil predsednik obrnil, naj mu svetuje republikanskega odvetnika iz države Tennessee, ki bi sprejel za službo.

Rubijev atentator vztraja, da je sam

Flores, ki je streljal na mehiškega predsednika, je vnet katoličan

Merico City, 24. febr. — Daniel Flores, ki je pred osemnajstimi dnevi streljal na mehiškega predsednika Rubia in ga lahko ranil na obrazu, je bil te dni izročen civilnim oblastem. Tajna preiskava proti njemu je končana in zdaj je prvič po atentatu smel govoriti s poročevalci.

Flores je veliko govoril, ko so ga obiskali poročevalci, vztrajal pa je, da nima nobenega skrivca in da je on sam odgovoren za napad. Fant je naredil vtis, da je slabši po značaju in zelo mističen ter verski. Rekel je, da je politično prišel Vasconcelosove antireakcionistične stranke, versko pa je vnet katoličan, ki ni nikdar zamudil nobene maše ob nedeljah in ki je bil vedno v družbi duhovnov, kadar je imel čas.

Med aretiranci, ki so na sumu, da so v zvezi z atentatom, sta tudi dva katoliška duhovna.

DELAVSKA FEDERACIJA PROTESTIRA

Država oddaja konstrukcijska dela podjetnikom iz južnih držav

Baltimore, — (F. P.) — Henry F. Broening, predsednik baltimorske delavske federacije, delegacija mestnega delavskega sveta in unijaki vditelji so naslovili protest governerju Ritchieju radi oddaje vladnih konstrukcijskih del podjetnikom iz južnih držav.

Neko konstrukcijsko delo je bilo oddano tvrdki v Greensboru, N. C., ki je poslala svoje te sarje in mizarje v državo Maryland. Ti delavci niso organizirani in delajo za 60c na uro, ali za polovico nižje mezo kot unijaki delavci.

Governer Ritchie je odgovoril na protest, da bo v bodoče pazil, da se bodo javna dela oddajala v izvršitev domačim podjetnikom.

Sovražnik unij izgubil upanje na zmago

Coolidgev ljubljencec vidi znamenja na steni

Boston, Mass. — (F. P.) — Rezultat volitev v springfieldskem distriktu, kjer je prejel demokratski kandidat za kongresnika večino, je uničil upanje pristaše stare garde republikanske stranke William M. Butlerju, da bi bil izvoljen za zveznega senatorja. Butler je bogat tekstilni podjetnik in hud nasprotnik delavskih unij. Volitve so pokazale odlično opozicijo proti republikanski administraciji v distriktu, ki je bil znan kot trdnjava republikanske stranke.

Prihika, da bi bil Butler izvoljen za zveznega senatorja, se je zmanjšala, ako volitve v omejenem distriktu sploh kaj pomenijo. Butler je bil imenovan senatorjem za državo Massachusetts za časa Coolidgevega režima, toda je bil pozneje poražen pri volitvah in izvoljen je bil Frank Walsh, demokrat. Govorice se širijo, da se bosta bivši predsednik in governer Fuller tudi potegovala, da prideta na glasovnico kot kandidata za zveznega senatorja.

Zveličavna armada zastupila 125 oseb

San Francisco, Cal. — Tukajšnja Salvation Army je v nedeljo priredila banket, katerega se je udeležilo 500 oseb. Takoj po večerji je pa 125 oseb zbolelo za misterioznim zastrupljenjem in odpeljali so jih v bolnišnico. Med žrtvami je največ otrok.

INDUSTRIJSKA DEPRESIJA V DETROITU

Avtna industrija, ki zaposluje največ delavcev, se še ni izkopal iz krize

Detroit, Mich. — (F. P.) — Govorice, da se avtna industrija vzbuja iz mrtvila in da bo kmalu zavladala prosperiteta, so neutemeljene, trdijo delavci, katere je intervjuval poročevalec Federaliziranega tiska.

Fordove tovarne odpuščajo delavce tako tudi druga podjetja. Poučeni krogi trdijo, da je bilo 35% delavcev, ki so ostali na delu pri Fordu po prvi veliki odslovlitvi 30,000 delavcev pretečno jesen, pozneje odslavljenih. To je posledica novih metod, ki jih je prišel uvajati Ford v svojih tovarnah. Veliko del, ki so se prej opravljala v njegovih tovarnah, je izročeno v izviritev drugim tvrdkam. Rezultat je ta, da so nekateri departmanti prenehali s obratom. Poročila v listih govore, da je to šele začetek in da se bodo metode uvajale v vse druge departmante. Strojni oddelek, ki uposljuje le izučene delavce, je te dni odslavil tristo delavcev.

Poročila, da se bo produkcija zvišala, nimajo nobene podlage. Resnica je, da se produkcija od pet tisoč avtov dnevno znižala na tri tisoč.

Hudson Co. je odslovila 500 klerkov v enem dnevu in Chrysler Co. je zmanjšala število klerkov za 40% v zadnjih par mesecih.

Asociacije delodajalcev, ki je izdajala posebne buletine o zaposlenju delavcev, je to navado opustila že v jeseni. Ako kdo vpraša za statistiko, mu odgovore, da podatki o zaposlenosti še niso sestavljeni.

Vsa avtna podjetja poročajo o zmanjšanju aktivnosti. Pričakovanje, da bo avtna industrija oživela po novem letu, se ni izpolnilo.

Priloge za stavke svilnih delavcev

Zborovanje v Patersonu, na katerem so bili predloženi načrti za splošno stavko

Paterson, N. J. — (F. P.) — William Z. Foster, tajnik Trade Union Unity lige, je bil glavni govornik na shodu svilnih delavcev, ki se je vršil v tem mestu in na katerem so bili predloženi načrti za generalno stavko svilnih delavcev. Foster se je ravnokar vrnil iz sovjetske Rusije, kjer se je udeleževal zborovanj komiteja delavskih unij Tretje internacionale.

V kratkem bo sklicana konvencija unije svilnih delavcev, kjer se bo razpravljalo o mednarodnem vprašanju in uvajanju priganjstva v svilnih tovarnah. Na tem zborovanju se bo tudi odločil dan pričetka stavke za višjo mezo, krajše delovne ure in zavarovanje proti brezposelnosti.

Policija je pred par tedni aretirala štiri člane National Textile Workers unije. Po narodnosti so Italijani in oblasti so sedaj pričele z akcijo, da se jih deportira.

Prohibičnik v zaporu, ker nima prijateljev

San Francisco, Cal.—Louis C. Walker je bil pred nekaj dnevi obojen, da mora plačati \$500 odškodnine staršem petletnega otroka, katerega je povozil s svojim avtom. Walker je pojasnil, da nima denarja. Sodnik mu je dejal, da mora položiti poročitvo za omejeno vsoto, drugače pojde v zapor. Ako nima sam denarja, naj dobi dva prijatelja, ki podpiseta zanj poročitvo. "Gospod sodnik, jaz nimam niti enega prijatelja, ker sem prohibičnik," je odgovoril Walker.

Kemikalna industrija v Ameriki

Velikanski napredek te industrije v zadnjih letih

Washington, D. C. — (F. P.) — Kako se množi kapital in raste profit v mogočni kemikalni industriji, je razvidno iz članka, ki ga je pridobil v neki reviji dr. Theodore M. Switz, kemični ekspert. On svetuje korporacijam, naj vložijo svoj denar v kemikalna podjetja, ki prinašajo največje dobičke delničarjem.

Skoro vse industrije so prišle k konsolidaciji in kemikalna ni izjema. Tri kemikalne korporacije, Allied Chemical & Dye, Union Carbide & Carbon in DuPont izpodrivajo male kemikalne družbe in polagama ovojčujejo trg. DuPont korporacija ima svoj kapital naložen tudi pri General Motors korporaciji.

Ta kombinacija je mogočnejša kot nemški kemikalni kartel ali English Imperial Chemical Co., ki sta največji v Evropi. Switz napoveduje, da se bo konsolidacija nadaljevala, dokler se ne izrine 47 malih kemikalnih družb s pozorišča in bo tako vsa industrija prišla pod oblast ogromne kombinacije.

Profiti teh kompanij so velikanski. Od leta 1923 so narasli letno za 12%, kar je več kot pa morejo zammamovati druge industrije. Kemikalna industrija se je pričela širiti po svetovni vojni in zdaj se zavzema ogromne dimenzije.

Nogavičarji se upri znižavanju mezd

Nepokoj v tekstilni industriji v Philadelphiji

Philadelphia, Pa. — (F. P.) — Delavci v tekstilni industriji v tem mestu so se pričeli upirati znižavanju mezd, ki so jih začele uvajati družbe v svojih tovarnah. Te dni je zastavkalo petsto nogavičarjev pri Rodgers Hosiery Co. in se pridružilo stavkarjem pri Aberle Hosiery Co., ki so odšli na stavko pred tremi tedni. Rodgers Co. je odslovila par unijških agitatorjev in znižala mezo za pet odstotkov.

V tekstilni industriji v tem mestu se opaža nezadovoljnost z obstoječimi razmerami. Pričakuje se več stavk v prihodnjih par tednih, kajti delavci so se pričeli organizirati proti izkoriščanju tudi v malih tekstilnih tovarnah v predmestjih.

Nogavičarji pri Rodgers Co. so bili priključeni delati deset in celo več ur na dan. Sedaj zahtevajo osem ur dela na dan in unijške meze.

Izgledi kažejo, da bodo stavkarji izvojevali svoje zahteve.

KONFISKACIJA KAPITALA V VOJNEM ČASU

Senator Dill je poslal pisma postojankam Ameriške legije v njegovi državi, v katerem jim pojasnjuje predlogo, ki jo je predložil v višji zbornici

Washington, D. C. — (F. P.) — Senator Dill iz države Washington se bo bojeval odprto glede vprašanja konfiskacije privatne lastnine v času vojne pod enakimi pogoji kot se to dela s človeškimi življenji. To je njegov odgovor na napade, ki so bili naperjeni proti njemu od strani Ameriške legije, ker je izjavil, da se Reed-Wainwrightova resolucija, ki je bila predložena v senatni zbornici izmika direktni konfiskaciji privatne lastnine, dočim se ogreva za konfiskacijo človeških življenj. Dill je predložil amandament h konstituciji, ki pooblašča kongres, da lahko v vojnem času zapleni privatno lastnino proti denarni odškodnini in tudi brez odškodnine.

V posebni okrožnici, ki jo je Dill poslal lokalom Ameriške legije v njegovi državi, pravi, da je predloženi amandament edina pot k aktualnemu in enakemu postopanju napram bogatim v času vojne, kajti besedilo ameriške konstitucije kot je sedaj, prepoveduje zapleno privatne lastnine brez odškodnine. Dill argumentira, da se je legija izrekla za enako postopanje napram bogatim in revešem, zato bi se morala zavzeti za njegov amandament. Oseba, kateri je vzeto premoženje, si lahko pridobi drugo, toda človek, ki je izgubil življenje na ukaz države, ga ne more dobiti nazaj.

Reed-Wainwrightova predloga priporoča ustanovitev posebne komisije, ki bi študirala vprašanje konfiskacije privatne lastnine. Ta skema ima močno oporo v načelniku Ameriške legije in drugih uradnikih, ki so vedoma ignorirali Dillovo poziv. Namen teh uradnikov je, da bi kongres sprejel zakon v mirnem času, ki bi pooblaščal predsednika Združenih držav, da bi v vojnem času lahko mililiziral vse ameriške industrije, suspendiral vse civilne svobodščine, kar pomeni, da bi se lahko pogodbe unij z delodajalci razveljavile pod pretvezo, da se organizirala industrije za uspešno produkcijo.

SOVJETSKA NAROCILO RASTEJO

Milijoni dolarjev izdani za stroje ameriškim tvrdkam

Seattle, Wash. — (F. P.) — Sovjetska vlada je te dni potom svoje Amtorg Trading korporacije sklenila pogodbo s arhitektom H. C. Hansonom za zgraditev deset ribiških ladij, ki jih bo Rusija rabila na svojem abirskem obrežju. Ladje bodo dolge 70 čevljev, 18 široke in 8 globoke in opremljene bodo s Fairbanks-Morsovimi motorji.

Amtorg Trading korporacija namerava ustanoviti stalni urad v tem mestu, ki bo posredoval v kupčijah poljedelskih in drugih strojev in jih pošiljal v Rusijo. Sovjetska vlada izda milijone dolarjev letno za naročila strojev in druge opreme raznim ameriškim tvrdkam.

Potres na Grškem

Volo, Grčija, 24. febr. — Tu je bil sinoči hud potres, ki je povzročil silno paniko. Tri hiše so se podrele. Potres so čutili tudi v Thebesu in Atlantiju.

Vesti iz Jugoslavije

ZANIMIVE NOVICE IZ DELAVSKIH SLOVENIJE

Zepet razburjenje med delavskimi krogi

(Izvirno)

Ljubljana, 5. feb. 1930.

Delavska zbornica za Slovenijo je sklicala za 9. februar v Ljubljano svojo redno letno skupščino. Vsako leto se ima namreč vršiti kongres zbornice, na katerem se imajo rešiti vsa najvažnejša vprašanja, ki se tičejo delavske zaštite, obratnih zaupnikov in delavskega meznega gibanja. Delavski zaupniki in delegatje so se že pripravili na ta kongres, zlasti so preštudirali situacijo, ki nastaja vsled zloglasnega predloga o reformi socialne zakonodaje. Kar naenkrat pa dobe vsi pismono obvestilo, da je minister za socialno politiko z odlokom od 16. januarja t. l. prepovedal obdržanje redne letne skupščine Delavske zbornice. Iz kakšnih razlogov je sledila prepoved, ni znano in to tudi oficijelno ni bilo mogoče povedati. Delavstvo in nameščenci Slovenije, ki pripadajo v delovno Delavske zbornice za Slovenijo, se upravičeno razburjajo nad takim postopanjem. Nervoza ni pa postajajo sodrugi zlasti na jugu, kar pride sličen odlok tudi za ostale Delavske zbornice v državi.

To nepričakovan in neutemeljen ukrep ministra za socialno politiko dr. Drinkoviča je prav razburjal. Ob zadnji anketi in razpisanju gospodarskih krogov za revizijo socialne zakonodaje, se je videlo, da je ogromna večina ljudstva proti nameravani reviziji in so tudi predlagatelj v listih skoraj skromni in izbegava javnost. Minister za socialno politiko pa je šel s svojim ukrepom odločno na roke posledajalcem, da bi delavski zaupniki in zastopniki preko svojih gospodarskih — Delavskih zbornic ne izrekli uničujoče sodbe o nesocialnosti posledajalcev in Jugoslovijci.

Delavstvo se giblje. Po vsej državi velika protestna zborovanja kljub pritiskom

"Naše zavarovanje je v nevarnosti! Nastopite proti posledajalcem!" To je parola naših zavednih delavcev in nameščencev v Jugosloviji, ki so se postavili v bojno fronto proti nameravanim izvedbam v reformi socialne zaštite delavstva, stagnantnega zavarovanja, nezgodnega zavarovanja i. p. Delavstvo povsod izraža svoje veliko ogorčenje in na svojih zborovanih prireja premišljene demonstrativne medklice proti Beogradu. Ne samo v Sloveniji, nego po vsej državi se vršne protestna zborovanja, tako v Srbiji, Vojvodini, Dalmaciji, Bosni in Hercegovini in na Hrvatskem. Največje zborovanje pa se je pričelo v Beogradu, kjer je govoril dr. Živko Topalović zbranim 2000 delavcem.

Vprašanje, ki je na dnevnem redu ni malenkostno, kajti tiče se okoli dveh milijonov državljanov. Da pa so delavec in nameščenci v pravem prepričanju, da je pravica na njihovi strani, dokazuje tudi to, da se delavske organizacije upajo s čisto srčnostjo zagovarjati pred javnostjo in ne skrivajo kakor gospodarski krogi svojih predlogov o reformi socialnih zakonov.

Vsa velika zborovanja, kljub bednemu vse kaj drugega kot poznatemu stanju, pomenijo, da bodo v demonstrirajočem delavstvu zavest: Delavstvo mora v tej borbi zmagati! Proti kakršnim gospodarskim krogi se bo delavstvo borilo z vsimi močmi, da ne bo odjenalo preje, dokler ne bo zmazalo, ali pa izkrjavalo. Toda pravica je na naši strani!

Rudarske nesreče v Sloveniji — kom enega desetletja
Skoro največ nesreči pri delu doleteli brez vsakega dvoma — rudarja. Vedno je izpostavljen nevarnostim, zdaj od te zdaj od druge strani. Bodisi, da naprava za rudnikovo slabo funkcionira, bodisi, da uhajajo in se tvorijo strupeni plini, bodisi, da se pod-

suje ali zasuje rov. Številke, ki jih navajamo za našo malo, Slovenijo v teku desetih let rudarskega dela, so grozne.

Leta 1918 so se smrtno ponesrečili 4 rudarji, težko pa 63; leto kasneje so umrli 4, težko ranjenih je bilo 70; leta 1920 je bilo 5 smrtnih nezgod, a težko ponesrečenih 204; leto kasneje je bilo 10 smrtnih nesreč in 164 težko ponesrečenih. Leta 1922 je bilo 8 smrtnih žrtev ter 206 težkih nesreč; leta 1923 je bilo 14 smrti in 211 težko ponesrečenih; leta 1924 je bilo 25 smrtnih slučajev in 222 težkih nesreč; leta 1925 se je smrtno ponesrečilo 15 rudarjev, a težko ponesrečilo 271 rudarjev; leta 1926 je bilo 7 smrtnih slučajev, a 200 težkih nezgod; leta 1927 je bilo 18 smrtno ponesrečenih, a 172 težko ponesrečenih rudarjev; leta 1928 pa je bilo 11 slučajev smrtnih nezgod ter 206 težko ponesrečenih. Od težko poškodovanih navaja dalje statistika, je podleglo poškodovan 21 rudarjev, 57 pa je postalo 100% invalidov.—Od akcionarjev pa se ni nihče ponesrečil in so vsi čili, zdravi in veseli.

KAKO MISLIJO NEMCI O JUGOSLAVIJI

Ljubljana, začetkom feb.

Ze v drugo leto gre sedanji jugoslovanski režim in ni čuda, da se za mlado jugoslovansko državo interesirajo tudi inozemske sile, ki pričakujejo z vsem zanimanjem, kako se bo ta režim končal in kakšne posledice bo pustil v javnem političnem in gospodarskem življenju. Zlasti pa se interesirajo za razmere v Jugosloviji njeni najbližji sosedje ter naravno one države, s katerimi živi Jugoslavija v prijateljskih ter v gospodarsko dobrih odnosih.

Tako ima uprav Nemčija velik interes, da ve, kaj se godi v Jugosloviji. In ona tudi prav budno pazi na vse dogodke v državi. Svoji javnosti pa poseveča v listih dovolj informacijskih novosti o jugoslovanskih javnih razmerah.

V boljše informacije objavljamo danes zanimiv članek uglednega berlinskega lista "Lokal Anzeiger," ki v glavnem očrta položaj v Jugosloviji na sledeč način:

"Novi režim generala Petra Živkoviča v Jugosloviji zelo uspešno deluje. Posrečilo se mu je zbrati vse najboljše moči in koristno uporabiti nove energije, je v dobru mlade jugoslovanske države. V tipičnem srbstvu je nekaj pruskega, opaziti je strogo disciplinarost in vesplošno vdanost za splošno stvar. Ta novi duh, ki se izraža v vodstvu vseh javnih poslov, je šele v razvoju in novi režim čaka še obilo posla, da bo odstranil še one pogreške in hibe, ki izvirajo iz prejšnje dobe strankarsko-političnih bojov. Vladi generala Petra Živkoviča se mora priznati, da je v prvem letu svojega delovanja napravila zelo mnogo. Zakonska "mašina" siljajo funkcionira. Dela se mnogo na tem, da se ustvari enotna zakonodaja za vso državo in za vse pokrajine ne glede na narodnost, versko pripadnost ali kulturno-historično opredeljenost, enako. Tako je novi režim storil zelo mnogo z reformami v pravosuđu, dalje v šolski zakonodaji, v organizaciji poljedelstva in predvsem v ureditvi notranje in finančne uprave. Eliminiranje ostankov slabe in škodljive bivše strankarske borbe je otvorilo prsto pot vladi generala Živkoviča za koristno delo na polju splošnih reform.

Cilj vladne politike pa je vsekakor tudi v tem, da napravi Jugoslavijo za močno državo, ki bo lahko na vse strani uspešno branila svoje interese.

Prav tako pa beleži diktatura tudi v zunanjih političnih sponah napredek in uspejo ji je rešiti državo pred nevarnostjo izolacije. Južna meja jugoslovanske države je zavarovana s prijateljskim paktom z Grčijo. Z Bolgarijo išče Jugoslavija nov pogodbo živendi. Zvezo med državami Male Antante hoče Jugos-

slavija utrditi in poglobiti tudi na gospodarskem polju. V politiki do Madžarske in do Italije se je izkazala diktatura prav tako uspešno. Na vse napore in napade italijanskega tiska in na vse ostre novinarske polemike med Rimom in Beogradom je odgovorila beograjska vlada s hladno rezerviranoostjo.

Nesporazum med Italijo in Jugoslovijo radi Albanije ni nastal radi tega, ker so različni inozemski listi pisali pristransko o vseh zadevi. Nasprotno. Interes obeh držav v zadevi Albanije je sicer velik, toda Jugoslavija ne želi, da bi se radi tega moglo kaj neugodnega misliti o njej. Češ, da ima imperialistične namene. Vse pisanje o Albaniji in Italiji ter o Jugosloviji in Albaniji ne odgovarja dejanskemu stanju.

Oni so že na delu in njihovo časopisje poroča o tem vsak dan. Naš zanimajo seveda predvsem naši domači katoliki in zato bomo njim in njihovim izjavam iz informativnega stališča posvetili nekaj vrstic.

Pred nekaj dnevi se je v zagrebškem časopisju vnela polemika o akciji katolikov s posebnim ozirom na današnje pravno stanje. Posebno zagrebške "Novosti" so tozadevno ostro nastopile proti katolikom, analizirale prav njihov smoter ter diskreditirale njihov programatični in propagandni del.

Proti pisanju uglednega lista "Novosti" pa je nastopil s posebnim člankom sam zagrebški nadškof dr. Bauer. V svoji izjavi v katoliškem listu "Hrvatska straža" pravi tole:

Z najglobljejo indignacijo sem čital v nedeljski številki "Novosti" članek o umetnem ustvarjanju katoliške fronte. Teško, da je kdaj v zadnjih 50 letih, odkar zasledujem naše javno življenje, izšel v naši javnosti ostrijši napad na glavjarja katoliške cerkve, kateri pripada hrvatski narod in gotovo polovica jugoslovanskega ljudstva, kakor tudi na katoliško cerkev samo. Kot ordinarij mesta, v katerem je izšel ta članek, smatram, da sem dolžan dvigniti svoj glas ter biti tolače enodušnih čustev vsake katoliškega episkopata in klera ter vsega katoliškega naroda (!).

Tako je odgovoril dr. Bauer tudi nato, da je bil napaden v "Novostih" Vatikan. Z ozirom na napad proti nunciju Pelegrinettiju se dr. Bauer izraža najneupolnnejše (!) Obsoja kar najodločneje pisanje tega lista vzevajoč si mandat, da govori v imenu vseh katoliških Jugoslovancev.

Najhujše pa zveni nadškofova izjava ki se dobesedno glasi: Kot zastopnik škofskih konferenc, kot hrvatski metropolit in zagrebški ordinarij izjavljam, da v notranjosti škofije ni duhovščina razdeljena v nobenem oziru. Enodušna je v ljubezni napram materi cerkvi in njemu vrhovnemu poglavarju, kakor tudi svojemu narodu; iz katerega izhaja in za katerega živi in dela. Prav tako je episkopat in kler napram državi in vladajočim zakonom in izvrševanju svojih dolžnosti enodušen in nima ciljev, ki bi v narodu vzbudili sovražnosti. Da Obstoja mednarodna nevarnost, ki ogroža verski mir v Jugosloviji! Toda ta ni v katoliški cerkvi sami, ni v njenem vrhovnem poglavarju, ni v očetu Piju XI. ni v katoliškem episkopatu in ni v katoliškem kleru! To nevarnost predstavlja nekaj tajna mednarodna sila, ki se je izrazila v članku "Novosti" in ki gre za tem, da vzbudi v Jugosloviji versko borbo, ki bi jo radi potaknili na ramena katoliške cerkve!"

Vse to je vedel povedati gospod nadškof dr. Bauer. Čisto na splošno je govoril in — čudo, kar naenkrat je nekje našel neko mednarodno tajno silo, ki hoče zanesti cerkveno vojno v Jugosloviji!

Ne ve se še pozitivno, kako si je gospod nadškof to borbo zamislil, brezdvoma pa si ni na jasnem, kaj misli ta mednarodna tajna sila napraviti v Zagrebu ali recimo na Hrvatskem in pa, kdo je ta neka mednarodna tajna sila ter kakšen interes ima, da nastane cerkvena vojna.

Poznamo sel Katoliki in njihov kler hočejo oblast, hočejo politične moči, hočejo vsaj to, kar so imeli pred 6. januarjem 1929, pa jim je bilo s tistim momentom odvzeto, kakor vsem drugim! Vedo pa ti še nekaj drugega: V mednarodnem življenju hočejo imeti odločilno vlogo in zato njihova katoliška fronta bojevnikov in križarjev in ne vemo še kaj še vse. Zato

"Jaz sem pri najmanjši operaciji skrajno previden."
"Jaz tudi. Honorar zahtevam vedno še vneprej."

Kaj se skriva za katoliško akcijo?

(Izvirno.)

Zagreb, koncem januarja.

Ze nekaj meseca je na delu velika akcija katolikov, ki se misli izvesti do podrobneja v vsem ter zopet pridobiti tisti vpliv katolikom v javnem, gospodarsko-političnem življenju, katerega so že imeli. Tudi v Jugosloviji so se katoliki zganili, misleč, da je prišel čas, ko bodo oni zopet dobili vpliv in oblast v panogah državnega življenja.

Oni so že na delu in njihovo časopisje poroča o tem vsak dan. Naš zanimajo seveda predvsem naši domači katoliki in zato bomo njim in njihovim izjavam iz informativnega stališča posvetili nekaj vrstic.

Pred nekaj dnevi se je v zagrebškem časopisju vnela polemika o akciji katolikov s posebnim ozirom na današnje pravno stanje. Posebno zagrebške "Novosti" so tozadevno ostro nastopile proti katolikom, analizirale prav njihov smoter ter diskreditirale njihov programatični in propagandni del.

Proti pisanju uglednega lista "Novosti" pa je nastopil s posebnim člankom sam zagrebški nadškof dr. Bauer. V svoji izjavi v katoliškem listu "Hrvatska straža" pravi tole:

Z najglobljejo indignacijo sem čital v nedeljski številki "Novosti" članek o umetnem ustvarjanju katoliške fronte. Teško, da je kdaj v zadnjih 50 letih, odkar zasledujem naše javno življenje, izšel v naši javnosti ostrijši napad na glavjarja katoliške cerkve, kateri pripada hrvatski narod in gotovo polovica jugoslovanskega ljudstva, kakor tudi na katoliško cerkev samo. Kot ordinarij mesta, v katerem je izšel ta članek, smatram, da sem dolžan dvigniti svoj glas ter biti tolače enodušnih čustev vsake katoliškega episkopata in klera ter vsega katoliškega naroda (!).

Tako je odgovoril dr. Bauer tudi nato, da je bil napaden v "Novostih" Vatikan. Z ozirom na napad proti nunciju Pelegrinettiju se dr. Bauer izraža najneupolnnejše (!) Obsoja kar najodločneje pisanje tega lista vzevajoč si mandat, da govori v imenu vseh katoliških Jugoslovancev.

Najhujše pa zveni nadškofova izjava ki se dobesedno glasi: Kot zastopnik škofskih konferenc, kot hrvatski metropolit in zagrebški ordinarij izjavljam, da v notranjosti škofije ni duhovščina razdeljena v nobenem oziru. Enodušna je v ljubezni napram materi cerkvi in njemu vrhovnemu poglavarju, kakor tudi svojemu narodu; iz katerega izhaja in za katerega živi in dela. Prav tako je episkopat in kler napram državi in vladajočim zakonom in izvrševanju svojih dolžnosti enodušen in nima ciljev, ki bi v narodu vzbudili sovražnosti. Da Obstoja mednarodna nevarnost, ki ogroža verski mir v Jugosloviji! Toda ta ni v katoliški cerkvi sami, ni v njenem vrhovnem poglavarju, ni v očetu Piju XI. ni v katoliškem episkopatu in ni v katoliškem kleru! To nevarnost predstavlja nekaj tajna mednarodna sila, ki se je izrazila v članku "Novosti" in ki gre za tem, da vzbudi v Jugosloviji versko borbo, ki bi jo radi potaknili na ramena katoliške cerkve!"

Vse to je vedel povedati gospod nadškof dr. Bauer. Čisto na splošno je govoril in — čudo, kar naenkrat je nekje našel neko mednarodno tajno silo, ki hoče zanesti cerkveno vojno v Jugosloviji!

Ne ve se še pozitivno, kako si je gospod nadškof to borbo zamislil, brezdvoma pa si ni na jasnem, kaj misli ta mednarodna tajna sila napraviti v Zagrebu ali recimo na Hrvatskem in pa, kdo je ta neka mednarodna tajna sila ter kakšen interes ima, da nastane cerkvena vojna.

Poznamo sel Katoliki in njihov kler hočejo oblast, hočejo politične moči, hočejo vsaj to, kar so imeli pred 6. januarjem 1929, pa jim je bilo s tistim momentom odvzeto, kakor vsem drugim! Vedo pa ti še nekaj drugega: V mednarodnem življenju hočejo imeti odločilno vlogo in zato njihova katoliška fronta bojevnikov in križarjev in ne vemo še kaj še vse. Zato

"Jaz sem pri najmanjši operaciji skrajno previden."
"Jaz tudi. Honorar zahtevam vedno še vneprej."

tudi neka mednarodna tajna sila, ki — hoče cerkvene borbe v Jugosloviji!

Besede gospoda nadškofa so mogočne, malo pa je verjetno, da se bodo tudi kot take upoštevale. Kajti ni cerkvene borbe, je ne bo, ker se imajo prebivalci Jugoslovije predvsem ukvarjati za resnejše, gospodarske in resnično življenjske potrebe. Cerkvene borbe so bile za srednji vek, za dvajseto stoletje pa jih v Evropi ne bo nihče izval!

S. P.

Prof. A. M. Ladiženski:
DOMOVINA OSETEOV

Arabei so imenovali Kavkaz gorove ješkov in ljudstev in res je ta gorska veriga od Kazbeka do Elbrusa ne samo veriga gora, temveč tudi najrazličnejših plemen, ki so za kulturno zgodovino velikega pomena.

Od vseh domačinov so za nas nedvomno najzanimivejši iranski Oseti, potomci starih Alanov. So ostanki Sarmatov, ki so jih napodili najprej Huni in potem Tataji v gorske soteske. V osetski kulturi so se ohranili do danes mnogi ostanki davne preteklosti, čeprav si to plemo kaj hitro osvaja moderne kulturne pridobitve.

10. in 20. stoletje

Osetaka je dožela čudnih naspitij v naravi in kulturi, ki jih opazi vsak opazovalec. Vročice južno solnce obseva z vednim snegom pokrite mrzle in robate gorske verige, od katerih se spuščajo sinji ledeniki v doline. Temnomodro, vedno južno nebo omiljuje hrapavost sivih granitnih tesni, v katerih valovi Ardonove vodovje. Vendar nas ne zanimajo ta naspitja v naravi, ki navdušujejo popotnika.

V Osetski opazujemo povsod istočasno bivanje 10. in 20. stoletja: staroiranska grobišča v obliki hiš, v katero so spravljali mrtvece na posebna ležišča, stoji v avlu (vasi). Nusalu v bližini stare krščanske cerkve iz 10. stoletja ki so jo zgradili iz skal, in poleg nje obratuje električna vodna centrala, ki so jo uredili po zadnjih vzorcih ameriške tehnike. Nenavadno, na pol paganska, na pol krščansko-malikovalsko sveetišče, bržkone kakšna starozguzinska cerkev "rekom", čije stolpe krasijo rogovi in lobanje daritvenih živali, stoji poleg sijajno opremljenega, predlansko leto zgrajenega okrevališča z lastnim vodovodom, kanalizacijo in električno centralo.

Znameniti sadonski rudniki svineca in srebra in tvornica za čiščenje rude v Misursku dvigajo svoje dimnike nedaleč od srednjeveških stolpov, v katerih so se branila osetka plemena še nedavno pred svojimi sovražniki.

Kukuška

Gorski del Osetake, Alagir ali pravileje Ologi, kar pomeni v iranski Zgoranja. Osetaka, je oddaljen 60 km od Vladikavkaza in ga lahko dosežeš od postaje Darghok s tako imenovano kukuško, ozkotično železnico. Kukuška pomeni prvo srečanje kulture s primitivnostjo. To je tako rekoč nekakšna primitivna lokomotiva. Ob nedeljah kukuška počiva, na delavnice "gre", če smemo to strahovito zibanje tako označiti. Nu, vendarle jo to prva železnica, izdelek civilizacije.

Dalje vodijo gorske steze, po katerih ne moreš vedno z vozom. Alagir je znamenit po svojih hrukah. Tu imajo tudi dobro urejeno turistovsko zavetišče.

V Alagirju imajo dalje tudi poljedelsko tehniko, sploh naletiš ta na mnogo Osetov z visokološko izobrazbo. "In še vedno izobrazbenih Osetov živi zunaj Osetake," mi je dejal živinozdravnik x Avl Saromagu. "Cim dovršijo Oseti šolo, že bi radi odpotovali. Nobeno ljudstvo v sovjetski državi nima tako visokega odstotka oseb z visokološko izobrazbo kakor mi in vendar smo istočasno v kulturnem pogledu eno izmed najbolj nazadnjaških ljudstev."

Hudičeva noč in univerza

V naselju Salugordano smo se seznanili z učiteljem Baho Sangijevim, ki prevaja ta čas Tolstega dela v osetščino. Sangijev me je povedel k starim ljudem, ki poznajo še stari a-

dat, stare zakonike. Eden med njimi, Badi Baskajev, je krepak starih, ki je naju sprejel navzile svojim 80. letom s izbrano orientalsko vljudnostjo in nama mnogo povedal o starih šegah.

Te so izredno zanimive, ker je šariat, muslimanski zakonik, le malo vplival na Osete. V osetškem pravu naletiš kakor povsod tu na mnogo nasprotij. Vzemimo n. pr. položaj ženske. Ženo si kupijo za domnjeno vsoto in ji pripadejo najtežja dela. Ko pa porodi otroka, se nje položaj mahoma spremeni v nasprotno stran. Če gre mimo, morajo možje, tudi stari, vstati in prekiniti delo. Jezdec nima pravice, da bi jezdil mimo žene. Dolžan je, da povede k njiju peš mimo nje in da jo pozdravi. V navzočnosti žene prebena vsak "pretep in boj. Če sname ruto z glave in jo dvigne v zrak, mora takoj prenehati vsak preprij.

Sedaj ne plačujejo več poročne kupnine; vendar daje ženin sredstva za ženitovanjsko slavje. Zelo mnogo Osetin študirajo.

Poleg tega pa častijo tu najrazličnejše staropaganske bogove, kakor boga tatov in lovecev Avzatlja in boga volkov Tutirja; še vedno polagajo bogovom daritve (črna kozo v "hudičevi noči") in častijo kamne svojega plemena, ki jih hranijo v stolpih, kamor nima vstopa noga drugoplemenskega človeka.

Potovanje v sredino zemlje

Neki prirodoslovec, s katerim sva potovala po veliki osetski cesti, mi je dejal o Kozarski teski: "Kaj ne, če človek sem pride, se spomni na Julesa Vernea. Potovanje v sredino zemlje! V tej dolini stopamo kakor v globine naše premičnice, pred nami se odpira vsa nje sestava, vsa zločnost njenih raznih obdobij."

"Da," sem odvrnil, "A na samo prirodoslovec, tudi družboslovec prodira tu globoko v preteklost in pred njim se odpirajo razne zgodovinske plasti, kakor pred tem plasti zemeljske skorje. Če stopimo v Kavkaško gorovje, prodremo istotako v razmere mnogih stoletij. S Kavkaza vidimo nastajanje, prvo gibanje družbenih preplav, ki so vodile do viharov političnih pretresov, do nastanka razrednih razlik in do osnovanja državne moči. Tako kakor se spominjajo rastlinski pasovi do gorskih vrhov, tako lahko opazujemo na poti od vzhodnega do zapadnega Kavkaza plemenske uredbe z ostanki prakomunizma, nastajanje stalnih razrednih razlik, različne stopnje feudalizma in končno trgovskega kapitalizma. Kavkaz je gorovje vseh gorovij in istočasno gorovje jezikov in ljudstev in različnih družbenih tvorb."

600,000 brezposelnih v Avstriji

Dunaj, 24. feb. — Od 600,000 do 750,000 delavcev je brez dela v republik Avstriji, ki ima nekaj čez šest milijonov prebivalcev. Od teh je le 283,000 brezposelnih, ki prejema ju denarno podporo od države.

Sovjetski film v Chicagu

Chicagu. — Dna 27. in 28. februarja, prihodnji četrtek in petek, bodo predvajali v People's Auditorium, 2457 W. Chicago ave., film iz sovjetske Rusije z naslovom "Car Ivan Grozni," ki prikazuje življenje iz ruske prošlosti.

Predloga proti stavkokaštivu

Providence, R. I. — Državni poslanec LaBlanc je te dni predložil v legislaturi predlogo, ki zahteva od delodajalcev, da morajo v oglaših, v katerih iščejo delavce izrecno omeniti, dali obstoja stavka ali izpor v njihovih podjetjih.

Radijska ruda na jugu Amerike

Decatur, Ga. — James A. Hootman, profesor na Emory univerzi v Georgiji, poroča, da je odkril sledove radijske rude v Stone Mountains. Ko je preiskoval neke studence v gorah, je našel na radioaktivne minerale.

Dva rudarja ubita

Wallace, Idaho. — Dva rudarja, Charles Bush in Al Burns, sta bila 23. t. m. ubita v tukajšnjem rudniku, ko sta padla v 135 čevljev globok jaht.

Ženske v ameriških industrijah

Ekonomske razmere silijo ženske v tovarne

Washington, D. C. — (F. P.) — Mary Anderson, načelnica ženskega biroja v zveznem delavskem departmentu, je v svojem govoru, ki ga je imela pred Asociacijo mladih krščanskih žena v St. Louisu, Mo., razpravljala o položaju delavk v ameriških industrijah. Vsaka peta ženska v Ameriki si mora iskati zaslužka v tovarnah, ki zaposlujejo več kot osem milijonov žensk in deklet. Je dejala Andersonova. Večina teh sploh ne spada v unije in je njihov položaj v industrijah slabši od onega moških delavcev.

Na stotisoče žensk je prisiljenih delati več kot deset ur na dan za nizke mezde v zatuhlih in nesanitarnih tovarnah. Mnogo teh imajo doma neodraste otroke, za katere morajo skrbeti, ko se zvečer vrnejo v svoja stanovanja. Povprečna mezza delavke je \$15 na teden, kar je veliko premalo za vzdrževanje nje same, toliko manj pa, ako ima delavka otroke. Mnogi podjetniki se ne osirajo na zakone za varstvo delavk in jih vedoma krležo, kar ustvarja slabe posledice, je dejala Andersonova.

Število žrtev kolizije v Kenoshi Raste

Kenosha, Wis. — V pondeljek opoldne je število mrtvih valed žudne kolizije — avto na križišču je vrgel dva vlaka iz tira v graben — tik Kenoshe naraslo na enajst, dočim je 118 ranjenec v bolnišnicah. Oblasti so uvedle preiskavo o tej nenavadni nesreči. Kolizija je povzročil mlad Milwaukee Norman Shinnars, ki je vasoval pri dekletu in potem drvel domov v avtu. Na križišču južno od Kenoshe je videl svarišno luč, ki je naznanila prihod vlaka, toda mož je hotel junaško prehiteti vlak. Pogel je, a v istem hipu sta pridrela od dveh strani dva vlaka, ki sta treščila v avto vsak od svoje strani, ga zmečkala v kosce, medtem pa sta skočila iz tira in obtežala vsak v enem jarku ob tiru. Eden vlak, ki je vozil v Milwaukee, je bil tovaran in imel je 13 vozov; drugi je pa vozil pasagirje iz Milwaukeeja v Chicagu v petih vozovih. Razvalino tovarnega vlaka so se vneli in eden voz je gorel.

Federacija ustanovila nov urad

High Point, N. C. — Ameriška delavska federacija je te dni odprla svoj urad v tem mestu, ki bo vodil kampanjo za organiziranje delavcev. V mesecu so velike tovarne pohišta, ki u-poslujejo okrog pet tisoč delavcev.

Ray T. Davis iz Misourija, ki je bil imenovan poslanikom v Panamo.

Sir Arthur Conan Doyle:

IZGUBLJENI SVET (THE LOST WORLD) Roman

"Včasih ima naš mladi prijatelj svetle trenutke," je rekel profesor Challenger in me potrkal po rami.

"Dež že mora nekam teči," sem ponovil. "Naš mladi prijatelj je trdno prepričan o pravilnosti svojih zaključkov. Nasprotuje jim žalibog to dejstvo, da ne kaže skalovlje prav nobenih žlebov, kakor smo se o tem prepričali z lastnimi očmi."

"Kam pa se potem dene dežnica?" nisem odnehal.

"Po mojem mnenju smemo sklepati, da teče voda, če že ne more ven, pač notri."

"Zdi se mi tako."

"Menda bo še bolj kakor verjetno, da je nastalo jezero v žrelo nekdanjega ognjevika," je pripomnil Summerlee. "Kakor se vidi, je ves ta gorski sklad izrecno vulkanskega značaja. Vsekakor mislim, da se nagiba površina planote proti sredini, in obstoji tam dokaj obsežna vodna gladina, ter morebiti odteka voda po podzemeljski poti v Jaracačino močvirje."

"Ali pa uravna dotok dežnice kar izpuhtevanje," je dodal Challenger, in oba učenjaka sta se zatopila v navadni znanstveni spor, ki je prav tako malo umljiv nam, navadnim ljudem, kakor kitajščina.

Šesti dan smo zaključili potovanje okoli sten in se povrnili k svojemu prvotnemu taborišču poleg samotne štrleče špice. Bili smo potrti, ker nas je vse vestno in natančno raziskovanje samo nedvomno prepričalo, da ni nikjer nobenega kraja, ki bi nudil tudi najpodjetnejšemu človeku možnost, splezati vrh planote. Pot, ki se ga je poslužil in ga k kredu zaznamoval Maple White, pa je postal neporaben.

Kaj nam je preostajalo početi? Naša zaloga živil, ki so jo spopolnile naše puške, sicer bi se zadostovala za nekaj časa, toda naposled je moral vendar napočiti dan, ko bi jo bilo potrebno obnoviti. Nekoliko mesecev pozneje se je morala pričeti deževna doba, pa bi nas preveč pralo v taborišču kakor milim nebom. Skalovlje je bilo bolj trdno kakor marmor in smo morali opustiti misel, da bi izklesali stopnice, ker na bi za to zadostovali pri neverjetni višini stene ne naš črno ne naša sredstva. Ni čuda, če smo prav mrko gledali drug drugega to noč in slezili pod odeje, ne da bi spregovorili besedo. Spominjam se, da je bil moj zadnji vtis, preden sem zaspal, Challenger, ki je čepel kakor orjaška žaba poleg ognja s podprto debelo glavo in menda zatopljen v nevesele misli, ker sploh ni čul, kako sem mu želel lahko noč.

Toda povsem drugi Challenger nas je pozdravil drugega jutra — ta Challenger je bil vteleseno zadovoljstvo in čestitanje lastni osebi. Gledal nas je, ko smo se zbrali k zajtrku, tako potuhnjeno skromno, kakor bi govoril: "Saj vem, da sem zaslužil vašo pohvalo, toda, prosim, nikar ne govorite o tem, da ne bom prišel v zadrego." Njegova brada se je tresla od navdušenja, izbočil je prsa in vtaknil roko za rob suknje. Na ta način se najbrž včasih gleda v sanjah, če svečano stoji na zdaj praznem podstavku v Trafalgar Squareu in a tem poveča število strašil po londonskih ulicah.

"Eureka!" je zaklical, tako so se mu zaletetali akosi brado zobje. "Gentlemen, lahko mi čestitate in lahko čestitamo drug drugemu. Naloga je rešena."

"Ali ste našli pot navzgor?"

"Upam, da je tako."

"Kje pa?"

Namesto odgovora nam je pokazal šilasto skalo na desno od nas.

Naši obrabi — vsaj moj — so se na kremenčih, ko smo pogledali tja. Naš voditelj je že poprej zagotavljaj, da splezamo lahko go-

ri. "A med špico in planoto je zijač pošastni prepad."

"Nikoli ne pridemo čez brezno," sem vzdihnil.

"Zato pa vsaj lahko pridemo do špice," je odgovoril. "Ko pa bomo gori, vam že pokažem, da še niso izžrpana vsa sredstva, katerih se lahko poslužimo iznajdljivi duh."

Po zajtrku smo odvezali culo, v katero je spravil naš vodja svojo plezalno opremo. Privlekel je iz nje kolo kakih stoimpešdeset čevljev dolgega, jako močnega, a lahkega konopca, deruze, klina in druge pripomočke. Lord John je bil izvežban planinec, in tudi Summerlee je bil odprej vajen napornih plezalnih izletov, tako da sem bil jaz edini novinec med hribolazci; a upal sem, da odtehta moja prožnost in moč nezadostno izkušnost.

Prav za prav ni bila ta naloga pretežka, čeprav smo imeli trenutke, ko so se mi ježili na glavi lasje. Prva polovica poti je bila prav lahka, višje pa je postajala stena vedno bolj strma in zadnjih petdeset čevljev smo dobešedno viseli v zraku, ker smo se samo oprjemali s prsti rok in nog ozkih polic ter vboklin. Meni pa tudi Summerleeju se najbrž ne bi posrečilo dospeti na vrh, če ne bi bil prvi gori Challenger (res je bilo čudno videti, kako spretno pleza ta sicer nerodni človek) pa nama vrgel konopec, ki ga je ovil okoli samotnega, tam rastočega drevesa. S to pomočjo sva se kmalu povzpela po razorani steni in prišla do ozke, kakih pet in dvajset čevljev velike, s travo porasle ploskve, ki je tvorila vrh samotne špice.

Cim sem zopet prišel do sapa, me je takoj prevzel izredno veličastni razgled na vso deželo, ki smo jo prepotovali. Vsa braziljska ravan se je razprostirala v nizavi pred nami, se videla od vseh strani, kakor daleč je segalo oko, in se potapljala v sinjastih megli na robu neskončno širokega obzorja. Spredaj je bilo videti dolgi, s kamenjem posejani ter tu pa tam s praprotnimi drevesi porasli obronek; dalje, na sredini, baš onkraj izbočenega slemena, sem še razločil rumenkasto zeleni bambusov otok, skoki katerega smo si delali pot; potem je prehajalo vedno bohotnejše rastlinstvo v razsežni pragadi, ki je zavzemal ves pogled pa še dobrih dva tisoč milj povrh.

Se vedno sem bil zatopljen v to čudežno sliko, a na moje pleče se je spustila težka profesorjeva roka.

"Sem pogledjte, moj mladi prijatelj," je rekel; "vestigia nulla restrorsum". Nikar ne glette nazaj, temveč samo naprej, na naš slavni cilj."

Planota, proti kateri sem se obrnil, je ležala natančno v isti višini kakor naša poljana, in seleni rob grmovja s posameznimi drevesi je bil tako blizu, da človek ne bi verjel, kako težko je tja priti. — Prepadi, ki je ležal vmes, je meril na prvi pogled samo kakih štirideset čevljev, toda — kakor sem se prepričal — se ne bi nič izpremenilo, če bi bil magari štirideset milj širok. Objel sem s roko drevo in se sklonil nad brezno. Daleč spodaj sem zagledal drobne, temne postave naših slug, ki so gledali k nam navzgor. Stena, po kateri smo prilezli navzgor, se je zdela popolnoma navpična, kakor tudi stena planote, ki se je dvigala pred nami onstran prepada.

"To pa je res čudno," je rekel hroščič glas profesorja Summerleeja.

Ozri sem se in videl, da ogleduje profesor z velikim zanimanjem določ, katerega sem se oprjel. Gladka skorja in drobno, rebriasto listje se mi je takoj zdelo znano. "Oho," sem zaklical, "saj je to bukev!"

"Nedvomno," je rekel Summerlee. "Rojak v daljni tujini."

(Dalje prihodjaj.)

Potem je stvar dozorela. Vai, kar nas je bilo pri gledališču, smo videli, da je postala Korelova ravnodušna nasproti odru. Premaknila je svoje težišče drugam. Začele so se vaje za Hebblovo "Judito". Korelovi je bila namenjena glavna vloga. S Hammerjem sem se bila dogovorila, da se bom vlogo naučila na pamet — za vsak slučaj...

Tisti večer pred premiero me je poljubil. Povedal mi je, da se je Korelova blazno zaljubila vanj. Ker se je prav tiste dni imel odpeljati nekam daleč, jo je vprašal, če je pripravljena iti z njim. Da, je rekla. O... bilo je strašno! Vprašala sem ga še, če ji verjame, da jo tako zelo ljubi. Seveda, je rekel. Pri tem se je nasmehnil in je bil tudi nekoliko zmeden. Bodi pripravljena, je ponovil, bodi na oprežu, da v tem primeru vskoči zanjjo...

Ce se zdaj spomnim, čutim, da me je takrat prevzel nekakšen strah, bojazen in temna slutnja. Vendar sem bila nekam sladko omamljena, malce zbegnana. Vso noč sem se učila vloge. Prepričevala sem se v svoji notranjosti, da me Adrijan ljubi, vroče in žarko ljubi in da bo vsemal najino ljubezen uspeh, kakor hitro odigram glavno vlogo.

Naslednji dan je Gerda Korelova izginila. Govorili so, da je zbolela in se je morala odpeljati k operaciji. Vedela sem, kako je v resnici, a nisem nikomur vjnila besedice. Ravnatelj drame je bil v zadregi. Ni si vedel svetovati. Tedaj sem stopila predenj in se mu ponudila, da vskočim. Ravnatelj je pomisljal, dejal je, naj malo recitiram, potem je rekel, da bo poskusil s menoj. Iz poskusa se je rodil uspeh. Saj se spominjate, kaj?"

Dr. Rubinstein je pobesil glavno.

"Da," je dejal, "takrat se je začela vaša pot navzgor. Vaša slava je padla z neba. Konca zgodbe pa ni treba povedati — slutim ga sam. Inženjer Hammer je stopil z Gerdo Horelovo pred oltar."

Gledal je predse, čuteč, da ni treba nobenega komentarja več. A v njem je bilo preveč literata, da bi bil molčal. Pristavil je torej:

"Da, mnogo ste napravili v tem času, draga Vera, lahko ste ponosni na to, kako ste zrastle, se razvile in postale slavni!"

Vera pa, ki je čutila, da potrebuje njena izpoved pred kritikom še nekega poudarka, je dostavila:

"Nu, zdaj verjamete, da sem siromašna stvar? Ali nisem plačala svoje slave s ceno, ki je skoraj previsoka zažrtv umetnosti?"

Hotel bil živ pokopan

Te dni so imeli v Beogradu ter okolici veliko senzacijo. Vaakovratne čudnovite stvari se gode po svetu, ampak take, kakršne so imeli pred kratkom, take pač res ne.

Stvar pa je bila takale: Nek človek, neki Milovan Pantović, je vložil na arbske oblasti lepo pisano prošnjo, jo potrebno okolekaval s 25 dinarji, dvajset dinarjev nglepil za odgovor in vlogo pravilno izročil na vložilcu. Stvar bi bila v redu, saj prihajajo v vložilcu vsakokrat nešteto prošnji in vlog. Ta mož pa, Milovan, pa je vložil čudno prošnjo, ki je dala povod za veliko senzacijo ki so jo dobili Beograščani. Prosil je oblasti za dovoljenje, da bodi živ pokopan.

Nihče takrat ni mislil resno s to prošnjo, saj je bila vendar čudna in noben pameten človek bi si ne želel kar tako smrti v zemlji. Na splošno so mislili, da je mož prifrkanjen. Pa so ugotovili, ta verzija ne drži, ker je Milovan naravnost razumen človek. Potem je radi čudnosti njegovega ponašanja prišla v poštev druga verzija. — Eh, mož —hoče postati slaven!

To je pa držalo. Mož je resnično hotel vzbuditi pozornost sveta nase in postati nenkrat, takorekoč čez noč in brez vsake posebne muje, prav za prav za borih 25 dinarjev v kolehkih, slaven mož!

Milovan pa je drugače malo neroden in tudi strahopeten mož, ki veruje morda še celo v

čarovnice. Stvar si je naivno zamislil. Misli je, prošnje ni itak ne bodo ugodili, saj za boga mlega, ali je danes v dvajsetem stoletju takorekoč sploh mogoče, kar na lepem pokopati do smrti živega človeka in sicer z oblastnim dovoljenjem?

Pa je prišel nekega lepega dne v Kragujevac neznan človek. Potrkal je na vrata Milovana. Mrkò je gledal, obraz je imel hud in strogo uradno se je držal. V aktovki je nosil neke papirje. Menda so bili v njej uradni akti. Milovan je vzkliknil: "Notri!"

In je uradni gospod vstopil ter vprašal:

"Ali ste vi Milovan Pantović, ki je vložil prošnjo, da bi bil živ pokopan?"

Pantoviča je malo pogrelo, kajti kar temne slutnje so prišle nadenj. Saj bi moral prav za prav dobiti le pismen odgovor od oblasti in ne kar takole. Kaj neki naj to pomeni? Jadrno je skočil izza mize, nepremično gledal prišleca v žrni uradni obleki in dejal:

"Jaz sem Milovan Pantović."

Neznaneč ga je emtril od nog do glave. Se gumbe mu je štel. Nato pa je dejal z resnim glasom:

"Jaz sem pristojen uradnik za pokopavanje!"

Milovana je preletela zona. Neznaneč pa je še bolj mrko gledal in nadaljeval:

"Sporočiti mi je, da je Vaša prošnja ugodno rešena. Nocoj boste pokopani na pokopališču."

Senzace željni Milovane je prebledel. Smrtna zona ga je obšla in pričel se je tresti. Neznaneč je to takoj videl. Postavil se je skoro tako, kakor da bi bil strašni krvnik. Moj bog, vendar, in Milovane ni vedel, kaj in kako bo s tem končalo. Uradnik je govoril dalje:

"Zdravniška komisija je že na pokopališču. Uradno moramo ugotoviti smrt, da bomo lahko v smislu vaše prošnje postopali nadalje. S tem vas proglašam za mrtvega!"

"Za boga mlega!" je uslo bledo-zelenemu Milovanu iz ust, "za mrtvega me imate?"

Kratek odgovor uradnika: "Da, za mrtvega! Rešitev je že gotova in določa, da morate biti danes ob 3 popoldne že mrtvi. Sedaj pa je že pet minut čez tri, torej ste že pet minut mrtvi!"

"Ne, nočem biti pokopan," je zajavkal ubogi Milovane. "Dajte mi, prosim vas, samo par dni za..." pomislek. "Samo par dni..." Jaz sem to drugače mislil," je jecljal prestrašeno Milovane. "Jaz sem mislil, da moje prošnje ne bodo ugodili... Ah!"

In uradnik, ki ni bil uradnik tomveč nekdo, ki take tipe kakor je Milovan, dobro pozna, je zahteval, da je Milovane podpisal, da odstopa od svoje vloge na oblast, da naj bo živ pokopan. In to je Milovane pod-

pisal in uradnik, ki ni bil uradnik, je vzel to s seboj in odšel. Milovane še ne bo umrl in še ne bo pokopan, zlasti živ ne. V Beogradu in Kragujevcu pa se smejejo tej senzaciji o človeku, ki je za lasten živ pokop prosil, potem pa to željo umaknil.

KOLENDARČKI

Na rokah imamo še nekaj Kalendarčkov S.N.P.J. in stanje po 25c komad. Kdor želi imeti enega ali več, naj hitro pošlje naročila zanj. Imamo le še kakih 50 komadov, torej hitite. Naročila je poslati upravnštvu Prosvete, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ZENITVENA PONUDBA

Kupil sem si malo, dobro ideo-če podjetje in ker sem samec, si želim pridno in varčno družico v starosti 28 do 35 let. Jaz sem star 38 let, ter sem mirnega značaja. Tudi vdova ali ločenka ni izključena. Katere vesele, naj piše na naslov: "Dobra Dočodnost," 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.—(Adv.)

Se li počutite stari in brezmočni?

Ako je vaše zdravje slabotno in se počutite stari in iztrpani, nimate apetita, imate prebavne nesrednosti, zaprtino, občutno ali neoburno drsenje, boleline v krstu, spuljuje na tebi, se ne morete počisto naspiti in se ne počutite v jutro sveži, tedaj vzemite Nuga-Tone in se nekaj dni in naslednje, boho močnejše in boljše se boste počutili. Nuga-Tone je gradilo zdravstveno zdravje in moči. Napravil je čudeže za milijone ljudi. Vrečuje črva, odpravi zaprtost, uradno uradno kri, stimulira in očistuje organe in živčni sistem, povzeta telo suhih iztrpanih ljudi. Nuga-Tone vnaša, obilnoje vam boljše zdravje — novo dobljeno veselje v življenju. Vsi trgovci s zdravili prodajajo Nuga-Tone. Ako vaš trgovec tega nimajo v zalogi, pošljite mu naš listek, naroči za vas od njegovih prekupovalcev.—(Adv.)

SLUŽBO ŽELI DOBITI odrasla dekle, ki razume vsa hišna dela; plača po dogovoru. Pišite za pojasnila na naslov: Odrasla dekle, 9808 Commercial Ave., Chicago, Ill.

POJASNILU DRUŠTVENIM TAJNIKOM IN POŠILJATELJEM RAZNIH NAZANIL.

Pojasnilo društvenim tajnikom in pošiljateljem raznih naznanil. Kadar pošljete listu Prosvete, kakorikoli naznanila in zahvale o smrti, tedaj vselej povejte v glasu, ali želite imeti plačan oglas ali kot navadno vest. Ako je priobčano kot navadna vest, se izpusti iz naznanila vse osebne zahvale in imena posameznikov, ter se tako naznanilo priobči brezplačno. Kadar pa hočete imeti priobče no celo vrsto raznih imen in drugih stvari, je pa to oglas, za katerega se mora plačati. To velja za člana in za nečlane. Nadalje velja isto tudi za razne privredne, vanele, shode, itd. Vselej je treba povedati ali hočete imeti plačan oglas ali samo navadno častniškarsko vest, tud v takem slučaju se za navadno vest, naredi stvar bolj na kratko in se pove le važnejši del. Če pa naročite, da naj bo plačan oglas, se priobči vsa, kar zahtevate. Isto tako velja za vsa druga naznanila če se koga liče, izpitivne ponudbe, prodaje, itd. Za vse take stvari se mora vedno povedati, da naj bo oglas, kolikorkrat naj se isti priobči in da bodete manj plačali. To pojasnilo dajemo radi tega, ker je to sklep konvencije, da se potem ravnamo vsi, društva, člani, naročniki in upravnštvu lista. Prosim, da to upoštevate in se potem ravnamo. — Filip Godina upravitelj.

Agitirajte za Prosveto!

Otrple mišice—členi? —poskusite to SLOAN'S LINIMENT

Tiskarna S. N. P. J. SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA Tiaka vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, kalendarje, letake itd. v slovenskem, hrvatakem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, unijako delo prve vrste. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. PRINTERY 2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL. TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA

Frank F. Braun: ODKUPNINA "Vse prav vse na svetu ima svojo ceno in vse je treba odkupiti, tudi slavo." Tako je govorila Vera Strunkova svojemu prijatelju, kritiku Rubinsteinu, ki je sedel z njo za mizo in opazoval, kako spuška kolobarje dima prav nje-mu v obraz. Smeje se je pokajljaj in dejal: "Draga Vera, če to pravite vi, slavna igralka, se mi vidi precej patetično in narejeno. Najbrže govorite samo zato tako, da bi glumlili sramejljivost. Saj še ni dolgo tega, ko ste nastopali v vlogah sobarice s tremi stajki ali z desetimi pojavi na odru.

bi, za vas bi pa skoraj prisegel, da pridejo ure, ko se sami pri sebi sramujete tega, kar ste dosegli. O, le priznajte! Samo to sem vam hotel povedati." Vera Strunkova se je smejala, njene rjave oči so se neverjetno zavetile. Naslonila se je nazaj na stol. Kotička njenih ustov sta se ukrivila malo navzdol, posebno ko je ponovila besede: "Vaša slava je padla tako rekoč z neba!" Dejala je: "Seveda, z neba je padla, bila je drago plačana. In če mi še enkrat rečete besedico o tem, da govorim patetično, vam naravnost povem, da sem se odkupila s srečno krvjo. Mahnila je z roko in se ustavila tik pred doktorjem Rubinsteinom: "Ne verjamete? Potem poslušajte! Ali veste, kdaj se je začela moja slava?" "Seveda vem. Takrat, ko je zbolela Gerda Korelova in ste vakočili na mestu nje ter igrali vlogo Judite."

karto — na ljubezen. Adrijan Hammer je bil moj ljubimec, hotel me je vzeti za ženo..." "Inženjer Hammer, ki je zgradil viseči most?..." "Prosim, ne posegajte naprej, rajši mi sledite. Viseči most se je takrat že gradil. Ostalo, kar ste hoteli povedati, menda ne bi bilo pravilno. Torej — sklenila sva s Hammerjem, da napraviva nekaj, kar naju pošene višje v življenje. Hotela sva priti z enim samim sunkom naprej. Ljudje so otroci; vedno jih miče igraca, ki jo ima nekdo drugi v rokah. Gerda Korelova sicer ni vedela, da je vse to le igra. Začela je Hammerju dvoriti. Povedal mi je, kako stoji stvar, spogledala sva se in akovala sva načrt, ki je bil umazan in hudoben, a vendar je obetal obema uspeh. Adrijan se je zagledal v Korelovo. Začel je laziti za njo. Se zdaj me časih zbode v arcu, če se spomnim, kako sta sedela skupaj. A tolažila sem venomer: Saj ni nič drugega kakor igra. Načrt! Saj gre vse kakor po loju! Kakšna frivolna ali lahka misel mi niti ni prišla na um. Ljubezen oslepi človeka. Mene je udarila s popolno slepoto, ki sem jo sama pri sebi imenovala zaupanje.